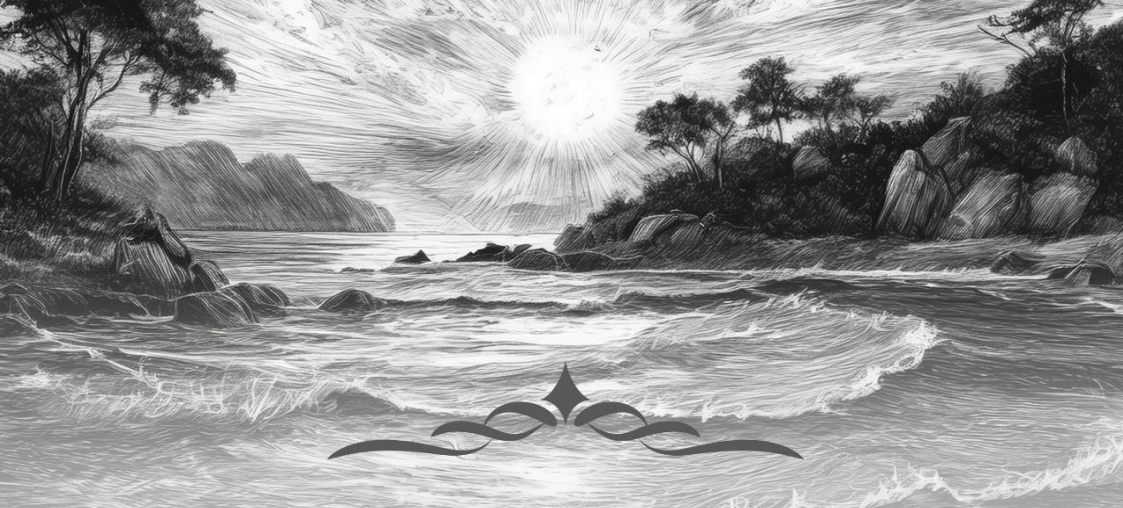

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | פרשת וישלח | תשפ"ה | גיליון 26

האמנם אנחנו דור
הניצחון?

דור דורשיו –
המשימה של
דורנו

(עמוד 27)

חמש מדרגות של
התקשרות לצדיק

שיעור בקונטרס
ההשתטחות

(עמוד 7)

ממי לומדים מהי
אהבת ה' ומדוע?

לאהוב את ה' כמו
שכם בן חמור

(עמוד 3)

הַקְדָּמַת הַמַּעֲרָכָה

שבת שלום לקוראי מעמקים היקרים! לפניכם עלון חדש מלא בתוכן – מאמרי 'השכלה' ו'עבודה', והתבוננויות מרתקות.

המאמר הראשון, **לאהוב את ה' כמו שכם בן חמור**, הוא מאמר קצר וקליל העוסק בגילוי מהותה של אהבת ה' מתוך המקומות המפתיעים ביותר.

במאמר השני, **שיעור בקונטרס ההשתטחות**, נלמד על חמש מדרגות בהתקשרות שלנו לצדיק, ובחיבור של הצדיק אלינו.

לאחר מכן נמשיך **לחינוך וכיבוד הורים: לראות את העומק שבקשר**, על החינוך למצוות כיבוד הורים ועל מהותה של מצווה זו.

במאמר הרביעי **דור דורשיו – המשימה של דורנו** נשתתף בהתוועדות חג הגאולה של אדמו"ר האמצעי בישיבת דורשי יחודך.

ולבסוף, נשמע קצת על **קונטרס ההתפעלות והספר נהלך ברגש** שיצא כעת לאור עולם פעם נוספת.

שבת שלום ומבורך,

המערכת.

לאהוב את ה' כמו שכם בן חמור

הביטויים הנועזים ביותר של אהבת ה' לישראל לקוחים ממעשה שכם בן חמור, מה לגוי זה בקדש הקודשים? מהי אהבה אמיתית בין בני זוג, וכיצד אנו חושפים את ההשתוקקות של ה' מוזמנים לצלול איתנו לנבכי הקשר בין בני הזוג ובין ה' לעמו ישראל.

בזאת נאות לכם אם תהיו
כמנו להמל לכם כל זכר...
ואם לא תשמעו אלינו
להמול ולקחנו את בתנו
והלכנו. וייטבו דבריהם
בעיני חמור ובעיני שכם בן
חמור. ולא אחר הנער
לעשות הדבר כי חפץ בבת
יעקב והוא נכבד מכל בית
אביו.

דביקה חשיקה וחפיצה

כפי שאנו רואים בפסוקים, התורה מתארת את האהבה של שכם בן חמור לדינה, בתיאורים מופלגים של אהבה - דביקות, חשיקה וחפיצה - תיאורים מפתיעים מאוד. עלינו לתת את הדעת על דבר נוסף, כאשר אנו קוראים את מעשה דינה, עלינו לשים לב שהאהבה של שכם לדינה מפתיעה בעוצמתה, עד כדי כך שהיא גורמת לשכם וחמור למול את עצמם ואף להשפיע על כל בני עירם לעשות זאת.

על תיאורים אלו של שכם בן חמור אומר המדרש:

אמר ריש לקיש בני
לשונות של חבה חבב
הקב"ה את ישראל,

בפרשתנו פרשת וישלח התורה מספרת לנו על מעשה דינה, על המעשה הנורא ששכם בן חמור עשה לה. בפסוקים המתארים את האהבה הגדולה של שכם לדינה, ישנם מספר ביטויים מעניינים מאוד. נביא כאן את עיקרי הדברים במשא ומתן שבין חמור לבני יעקב, עליהם נדון בהמשך המאמר.

ותצא דינה בת לאה
אשר ילדה ליעקב לראות
בבנות הארץ. וירא אתה
שכם בן חמור החוי נשיא
הארץ ויקח אתה וישכב
אתה ויענה. ותדבק נפשו
בדינה בת יעקב ויאהב את
הנער וידבר על לב הנער...
וידבר חמור אתם לאמר
שכם בני חשקה נפשו
בבתכם תנו נא אתה לו
לאשה. והתחתנו אתנו
בנתיכם תתנו לנו ואת
בנתינו תקחו לכם... ויענו
בני יעקב את שכם ואת
חמור אביו במרמה וידברו
אשר טמא את דינה אחתם.
ויאמרו אליהם לא נוכל
לעשות הדבר הזה לתת את
אחתנו לאיש אשר לו ערלה
כי חרפה הוא לנו. אך

בדביקה, בחשיקה, ובחפיצה. בדביקה – "ואתם הדבקים", בחשיקה – "לא מרובכם מכל האומים חשק ה'", ובחפיצה – "ואשרו אתכם כל הגוים". ואנו למדים אותה מפרשה של רשע הזה בדביקה – "ותדבק נפשו", בחשיקה – "שכם בני חשקה נפשו בבתכם", בחפיצה – "כי חפץ בבת יעקב".

אנו רואים שהמדרש לומד מאהבת שכם לדינה, לאהבת ה' לעם ישראל. בספר התניא אנו רואים שאדמו"ר הזקן מזכיר הדימויים הללו במספר מקומות, בהקשר של אהבת היהודי לקב"ה.

כעת עלינו לשאול: מדוע את האהבה של ה' אלינו ואת האהבה שלנו לה', אנו לומדים מאותו גוי רשע שבא באונס על דינה בת יעקב?

שאלה נוספת מתעוררת כאשר אנו משווים בין דברי המדרש לדברי אדמו"ר הזקן. במדרש מתוארת האהבה של ה' אלינו, ואילו בדברי אדמו"ר הזקן מתוארת האהבה שלנו לה'. הדבר מפתיע יותר שכאשר אנו מתבוננים במעשה דינה, תיאורי האהבה הללו מתייחסים לשכם – הזכר – במעשה דינה, בעוד אנו – עם ישראל – מתוארים כנוקבא בייחס לקב"ה.

כאשר שכם מבקש את דינה, בני יעקב אומרים לו 'לא נוכל לעשות את הדבר הזה לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה'. לטענתם של בני יעקב יש טעם פנימי, הערלה מסמלת את המחיצה שיש בין האדם לזולתו. הגוי שאינו מחובר לאלוקות אינו יכול להבין באמת שהאדם יכול לצאת מעצמו, לעשות טוב אמיתי לזולתו. הערלה גורמת לכך שההנאה של האדם נשארת בתוך עצמו, ואינה יוצאת ממנו כלפי זולתו. קשר כזה בנוי על ניצול של בן הזוג, לכן בני יעקב אומרים לשכם ש'חרפה היא לנו', חרפה שאיש יתנהג כלפי אשתו.

קשר שנוצר לאחר שמסירים את הערלה, הוא קשר של ברית. בקשר של ברית בני הזוג מחליטים להיות מחויבים זה לזה, וההנאה שלהם מהקשר מדביקה ומחברת אותם זה לזה. כאשר יש ערלה בקשר היא גורמת לכך שכל אחד מבני הזוג מנסה לבלוע את זולתו כדי להגדיל את הנאתו. לעומת זאת בקשר של ברית, בני הזוג הם שנים נפרדים שמתחברים והופכים להיות אחד.

כאשר שכם בן חמור שומע את טענתם של בני יעקב, הוא מקבל על עצמו למול את עורלתו. שכם טוען שאהבתו לדינה חזקה דיה, כדי שהוא יוכל לצאת מעצמו ולאהוב אותה באמת. האם שכם הצליח? כנראה ששמעון ולוי חשבו שלא. יעקב אבינו חשב שיש פוטנציאל, אך שכם לא זכה לממש אותו...

ויכוח האם הוא באמת הצליח לצאת מעצמו.

אשה תובעת בלב

עד עתה הסברנו את המושגים של דביקה חשיקה וחפיצה כהתייחסות של ה' אלינו, אם כך מדוע אדמו"ר הזקן משתמש במושגים אלו כדי לבטא את האהבה שלנו לקב"ה?

חז"ל מלמדים אותנו שבקשר שבין איש לאשתו, האיש תובע בפה ואילו האשה תובעת בלב. ישנו הבדל מהותי בין איך שהאיש ניגש לקשר, לבין איך שהאשה ניגשת אליו. האיש מטבעו מבטא את התלהבותו ורצונו בקשר באופן גלוי, בעוד האשה מבטאת זאת בדרך נסתרת.

בהתבוננות מעמיקה יותר נשים לב שהאיש תובע בפה כי הוא מקבל מהקשר את השמחה שיש לאשתו מכך שהוא אוהב אותה, האיש רוצה שאשתו תשמח מההתלהבות שלו. בשביל שאשתו תשמח בהתלהבותו הוא מבטא אותה בצורה גלויה, כי הוא רוצה שאשתו תצטרף אליו ותשמח בשמחתו. האשה לעומתו מחפשת בקשר את האהבה של בעלה אליה, בקשה זו מביישת אותה ולכן אינה חושפת אותה אלא מצטרפת ומלבה את התלהבותו של האיש, כאשר הוא מגלה את רצונו ואהבתו אליה.

להתלהבותו הגלויה של האיש מהקשר ניתן לקרוא 'דביקה חשיקה וחפיצה'. אך להתלהבות של האשה מהקשר איננו יכולים לקרוא כך, הרי היא

על פי המדרש אהבת ה' לישראל, דומה לאהבתו של שכם בן חמור לדינה. כפי שנכתב אהבתו של שכם מחולקת לשני חלקים, אחד לפני שנימול ואחד לאחר שנימול. כך גם את האהבה של ה' אלינו אפשר לחלק לשני חלקים: בחלק הראשון ה' מאוד רצה לאהוב – אהבה שנמצאת בתוך עצמו; אהבה זו גרמה לה' לברוא את העולם. לאחר שיש עולם ה' כורת ברית עם עם ישראל, הוא אוהב אותנו שאנו קיימים ועומדים בפני עצמנו, ואף על פי כן אנו דבקים ומתאחדים איתו.

בתחילת התהליך האהבה של ה' לגמרי בתוך עצמו, אך כחה הגדול של האהבה גורמת לו לצאת מעצמו ולהסיר את ערלתו. אצל ה' הערלה היא העולם, הנותן לנו תחושה שאנו נפרדים מה'. כאשר ה' בורא את העולם כי הוא רוצה לאהוב, הברואים מרגישים שהוא בורא את העולם לצורך עצמו. בצורה כזו האהבה של ה' אינה מתגלה והיא נשארת בתוכו. כאשר ה' מסיר את הערלה ומגלה לנו שאנו יכולים להיות קשורים אליו על ידי תורה ומצוות, לפתע אהבתו הגדולה אלינו מתגלה. בשלב זה האהבה של ה' כבר אינה בתוך עצמו אלא היא פורצת החוצה וגורמת לחיבור בנינו לבינו.

מדברנו עולה שהתהליך שמתרחש אצל ה', ממש מקביל כביכול לתהליך שמתרחש אצל שכם בן חמור. בהתחלה שניהם בתוך עצמם, ולבסוף שניהם יוצאים מעצמם. לגבי שכם בן חמור, ישנו

מבחינת העבודה הנדרשת מאיתנו, עלינו לשים לב שה' אוהב אותנו ואנו רק נענים לאהבתו אלינו. אהבה זו נקראת דביקה חשיקה וחפיצה, כי דווקא אז מתגלה כמה ה' דבק בנו חושק וחפץ בנו. עלינו להיות כלים לאהבה של ה' לתת מקום להתלהבות העצומה שלו מהקשר איתנו, על ידי שאנו נדבק ונתלהב מאהבתו אותנו.

מצידה אינה מגלה את רצונה, היא רק מצטרפת ומגדילה את התלהבותו של בעלה. ההתלהבות שיש לאשה מהקשר, היא ההיענות שלה להתלהבות של בעלה. בהתלהבות הגדולה של האשה מהקשר, מתגלה התשוקה האמיתית של האיש בקשר. אם האיש יתלהב כדי להרגיש את ההתלהבות, האשה לא תתלהב מהקשר, כי היא תרגיש שהאיש אינו רוצה בה. אך אם האיש באמת יתלהב מהקשר, התלהבותו תסחף אחריו גם את אשתו. ממילא כאשר האשה מתלהבת מהקשר מתגלה התלהבותו של בעלה, אך כאשר האשה אינה מתלהבת מהקשר התלהבותו של בעלה לא יכולה לבוא לידי ביטוי ואינה אלא הנאה לצורך עצמו.

כפי שהסברנו התלהבותו של האיש מתגלה דווקא בתוך התלהבותה של אשתו, ולכן אנו יכולים לכנות את התלהבותה של האישה 'דביקה חשיקה וחפיצה', אך עלינו לשים לב שאינם נובעים מהאישה אלא מבעלה.

להיות כלי לאהבתו של ה'

כאשר אדמו"ר הזקן לוקח את המושגים לאהבת ה' דווקא משכם בן חמור ומהמדרש המקביל בין אהבתו של רשע זה לאהבתו של ה', הוא רוצה שנשים לב לשני דברים. א. האהבה של ה' אלינו מתגלה דווקא כאשר אנו מתלהבים מכך שהוא אוהב אותנו. ב. ההתלהבות אינה מהאהבה שלנו, אלא היא היענות לאהבה של ה' אלינו.

שיעור בקונטרס ההשתטחות

הקונטרס עוסק במשמעות ההשתטחות על קברי צדיקים ומפרט חמש מדרגות בהתקשרות הרוחנית לצדיק. כאן אנו נפגשים ביסוד חשוב, שההתקשרות לצדיק היא הדדית, ולפי ערך ההתקשרות של האדם – כך הצדיק פונה ומתחבר אליו. לבסוף אנו סוגרים מעגל עם מדרגת התשובה של הצדיק, שדווקא היא זו שמזכה את האדם בהשגת רזי תורה. תוך כדי הדברים מתבארים עניינים חשובים ויסודיים, גם בעבודת ה' וגם בפוליטיקה...

ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור והתפילה מתקבלת שם ביותר וכו'. ויבקש מהשי"ת שיתן אליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר ויש בזה ב' טעמים, הא' שהמקום קדוש וטהור וזה גורם שמקבלים תפלתו, הב' שבדאי יתפלל שם בכונה רצוי ביותר מחמת התעוררות הלב בתשובה כנ"ל^א משום והחי יתן אל לבו כו', וזה גורם שתהי' תפילתו רצוי ומקובלת.

והג"ר הוא מה שהולכים אל מקום מנוחות אביהם או בנו יחידו כו' וכדומה שמעורר הבכיה וההספד ועושה פתיחות הלב לגמרי כמו שמתו מוטל לפניו ממש שנשבר לבבו באמת מצד עג"נ שנגע עד [תוך] נקודת לבבו לבכות במר נפשו"י,

באופן פשוט, נראה שכוונתו של אדמו"ר האמצעי היא שמעבר לעצם הכנעת הלב, שיש בה מעלה בפני עצמה, יש לכך גם תועלת נוספת: הכנעת הלב מסייעת לאדם להתפלל בכוונה גדולה יותר.

^א כעת הוא מסביר את הטעם השלישי מההתחלה.

^ב המדרגה הראשונה עוסקת בהזכרת יום המיתה לאדם. כאן, הדגש הוא על הכאב האישי שמתעורר בעקבות המפגש עם מותו של אדם קרוב. מדובר בתחושת צער פנימית שנוגעת ישירות למחשבה על המת עצמו ועל המשמעות של הסתלקותו עבור האדם.

להבין ענין ההשתטחות על קברי הצדיקים. הנה ענין השתטחות על הקבר יש בזה כמה מדרגות ואופנים שונים, ובדרך כלל יש בזה ה' מדרגות^א. הא' מה שמבואר בשו"ע א"ח הט"ב וז"ל, ומה שנוהגי' לילך על הקברות הוא כדי לעורר האבילות ולהכניע היצה"ר לשוב בתשובה, והוא ע"ד מאמרז"ל וא"ל יזכיר לו יום המיתה^ב שעי"ז נכנע היצה"ר וכמ"ש טוב לכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה [משום] והחי יתן אל לבו, הרי שבזה יוכל להכניע את לבבו כנ"ל.

והב' הוא ג"כ נזכר בשו"ע הלכות ר"ה נוהגי' לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונים כו', ושם הטעם משום דבה"ק הוא מקום מנוחות הצדיקים,

^א כשהוא מזכיר כאן ה' מדרגות, הדבר מתקשר באופן טבעי לנרנח"י (נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה) ולחמש המדרגות המופיעות בקונטרס ההתפעלות.

^ב קצת מפתיע לחשוב על כך שהשתטחות על קברי צדיקים (ש"במיתתם קרויים חיים") מתקשרת למחשבה על המוות.

^ג דבריו פה מתקשרים לטעם הראשון. זו דוגמה מצוינת שממחישה את הקושי בלימוד תורתו של אדמו"ר האמצעי. לעיתים קשה להבין למה בדיוק הוא התכוון, כמו פה שהוא משלב את הטעם הראשון בשני.

הי' מתבטל ממציאותו כשנכנס להיכל כבודו כו' מצד גודל הברושה וההכנעה שמתבושש ונכנע מפני הצדיק עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא יכול לדבר כו', כי זהו אמיתות הביטול כמ"ש אדני שפתי תפתח כו', וכמו"כ כשהולך על מקום מנוחת קדשו מתבטל שם ביתר שאת כו' כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, ומצד תוקף אמונה הגדולה שמאמין בקדושת נשמתו הקדושה והטהורה שעלתה כבר למקומה למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי והשראות (נ' שצ"ל והשראות) הנפש הנשארת על הגוף בקבר כמ"ש ונפשו עליו תאבל שהולכת עמו בקבר כמ"ש בלק"ת, וגם מקיפים של הנפש מתקשרים עם הנפש שלזה מצוה לעשות ציון על הקבר שהוא כסא למקיף כידוע ומבואר בלק"ת, הנה בודאי כשיבוא אל מקום קדושת מנוחתו הצדיק ומצייר לפניו דמות פניו הקדוש והטהור תפול עליו אימתה ופחד יותר מבחיים חיותו, כי אז הי' בגדר גוף גשמי ועתה הנפש של הצדיק היא ברוחניותה כמו שהיא, גם יכול הוא לבוא עי"ז לבחי' ביטול במציאות ויר"ע ממש.

¹וענין יר"ע היא הנזכר בסידור בהערה של תקון חצות שהיר"ע היא יראה פנימית והיא יראת בושת כמו המתבייש מאדם גדול וצדיק מפני שפלות ערכו

וכמו שאמר ר"י דין גרמא דעשיראה ביר שהי' נושא אצלו העצם משום עג"נ שלא ישכח על בנו שמת ובעבור זה תמיד לבו נשבר, וכמו יעקב אבינו ע"ה שהתאבל על בנו ימים רבים שהי' תמיד בוכה במר נפשו על הסתלקות בנו מצד שלא נשכח כלל מאתו כידוע, וכמ"כ בהליכתו אל הקבר אעפ"י שנשכח מאתו זמן רב אעפ"י כחוזר ונזכר עד שיכול לבכות במר נפשו מאד וגורם בזה פתיחו' הלב לגמרי שיוכל לבכות על חטאיו ממש ג"כ בלב נשבר ונדכה ובבכ"י רבה, ויכול לבוא לידי תשובה שלימה כידוע, כי עיכוב התשובה הוא מחמת גסות וגבהות הלב, אבל אם הלב נשבר היטב באמת הי' מאיזה דבר שיהי' אזי תומ"י יכול לבוא לידי תשובה שלימה, וזהו [ענין] יסורים שבאין על האדם שנק' יסורים של אהבה אפי' בבני חיי ומזוני שמבטשים לאדם כדי להשיבו בתשובה שלימה מקרב [איש] ולב עמוק ביותר, וראי' מר"י שאמר דין גרמא דעשיראה ביר שבודאי הי' אצלו יסורים של אהבה כנ"ל.

והמדריגה הד' הוא מה שהולכים על קברי הצדיקים שהיו יודעים ומכירים אותם בהיותם בחיים כו' אזי מצד תוקף אמונתו שהי' מאמין בו בעודו בחיים חיותו שהוא איש אלקי קדוש יאמר לו, וכשהי' נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו

¹ מעניין לשים לב שאדמו"ר האמצעי משתמש במושג "יראה עילאה" — המבטא יראה עליונה מהקב"ה, כפי שמוסבר בתורת אדמו"ר הזקן — כמשל ליראה עילאה שיש לאדם בעת ההשתטחות על הקבר הצדיק.

¹ המדרגה הראשונה עוסקת בהזכרת יום המיתה לאדם. כאן, הדגש הוא על הכאב האישי שמתעורר בעקבות המפגש עם מותו של אדם קרוב. מדובר בתחושת צער פנימית שנוגעת ישירות למחשבה על המת עצמו ועל המשמעות של הסתלקותו עבור האדם.

ענין תשו"ע כמשנ"ת כי ע"י הביטול שמתבטל לפני ת"ח הוא ממש הביטול לה' וכמאמר וכי אפשר לדבק בשכינה אלא כל הדבק בת"ח כו' כמבואר בתניא (וכדאיתא בגמרא גבי מלכי ישראל), והיא תשו"ע ביותר שאין ערוך לגבי התשובה הנ"ל באות ג', ועוד כי ע"י [תוקף] התקשרות האמונה בנפש הצדיק מפנימיות ונקודות לבבו, וע"י כח המדמה ציורו ע"ד הרוחניות וע"י הביטול הגדול תוכל נפשו לידבק באיזה פרט מנפש הצדיק השוכן שם, והוא קרוב קצת לענין התדבקות רוחא ברוחא הנז' בצדיקים כמו שית' במדרגה הה', ועי"ז אפשר שתפילתו שיתפלל שם תוכל לעלות למעלה בעליות נפש הצדיק ויכול תפילתו לעשות פרי למעלה ולמטה, וזהו אמונת הצדיקים אשר אנשים נוסעים על קבריהם אעפ"י שאינם משיגים כלום כמשי"ת.

מעלה, כמו גביר עשיר, שר בממשלה, וכדו'. כאשר אנו משתפים את האדם הזה בצורך שלנו, הוא, בזכות קשריו או יכולתו להגיע למקומות שאנו לא יכולים, מעלה את הצורך שלנו למקום גבוה יותר. כך גם אצל הצדיקים: כאשר אנו מתפללים או מבקשים דבר מסוים מתוך התקשרות לצדיק – הצדיק המחובר לעולמות העליונים לוקח את הרצון שלנו ומעלה אותו למעלה.

מדוע אנשים נוסעים לצדיקים? הם מאמינים באמונה שלמה ותמימה שהנסיעה יוצרת עבורם התקשרות עם הצדיק, קשר רוחני שמעצים את עבודת ה' שלהם. כמו שהרבי הרי"צ התפעל במיוחד כשהגיע לארץ ישראל ושמע נשים זקנות מספרות בהתלהבות על מסעותיהן לצדיקים: "הייתי אצל צדיק פלוני, ואני הולכת לצדיק פלוני". עבורן, הביקור בקבר הצדיק היה כהליכה אל אנשים חיים. היום אנחנו כבר רגילים לדבר ככה – "נוסעים לרבי שמעון", אבל כנראה שאז היה בכך חידוש מיוחד.

לגבי הצדיק הוא מתבטל ממציותו לגמרי עד שכלא נחשב הוא, ועד"ז הוא יר"ע שמתבושש מגדולתו ית' שלגדולתו [ית'] אין חקר שאא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שזהו מ"ש אם אין חכמה אין יראה שהחכמה עילאה שהיא בחי' כח מה בחי' ביטול גורם ליר"ע וכמ"ש שם באריכות. והנה עד"ז יובן ג"כ בהליכתו ע"ק הצדיק והקדוש יכול לבוא לידי בושש גדולה וביטול במציאות ממש שמתבושש מאוד בכל מעשיו ומחשבותיו אשר עשה וחשב עד היום כי גלויים המה, כי הצדיק אפי' בהיותו בחיים נודע לו מחשבות אדם ותחבולותיו כידוע וכש"כ הנפש של הצדיק אחרי הסתלקותו כי רוחני היא, והביטול והבושה היא ג"כ מפני אוא"ס [ממש] המח" את נפש הצדיק הזה כי היא חלק אלוה ממעל ובטילה ממש לגבי אוא"ס ב"ה כמבואר במ"א, ועי"ז יכול לעורר ר"ר על ניצוץ אלקי שבנפשו מצד שפלות ערכו והוא

¹ כאשר האדם נמצא בביטול גמור, הוא יכול לזכות לקבל משהו מהצדיק, כפי שמוסבר בתניא (פרק יד) במושג "עיבור".

בעניין זה, מזכיר אדמו"ר האמצעי את כוח המדמה, בדומה למה שכתוב בתניא: האדם צריך לדמות בנפשו את הקשר עם הצדיק. גם אם הוא לא במדרגה גבוהה כזו שבה הוא חווה את השפעת הצדיק באופן ישיר, עדיין הציור שהוא יוצר בנפשו מאפשר פתח לחיבור עם הצדיק.

עם זאת, חשוב להדגיש – כפי שגם כותב אדמו"ר הזקן בתניא – שהאדם צריך להיות מודע לכך שכוח המדמה פעיל מאוד בתהליך זה. אסור לו ליפול לטעות ולחשוב שמה שהוא מרמין זו המציאות האמיתית שלו.

² העליות עליהן מדובר כאן הן הרעיון שהתפילות שלנו עולות לאותם מקומות אליהם הצדיק עולה. אפשר לדמות זאת למצב גשמי שבו יש אדם בעל יכולת ייחודית – בין אם בשל נועזותו או קשריו – שיכול לגשר בין הצרכים שלנו לבין מישהו רם

(וזהו) וענין המדרגה הה' הוא מדרגה גבוה מאוד שאין למעלה ממנה והוא ענין ההשתטחות על קברי הצדיקים המבואר בס"ח שהוא גדולה כ"כ בערך עד שהוא יכול להשיג שם השגות עי"ז^א, והיינו שיכול להעלות שם נשמתו עד מקום [אחיזת] נשמת הצדיק באברי אדה"ר^ב [ר"ל] בנשמה הכוללת ויעוררנו כדי להעלות נשמתיהן בסוד העלאת מ"ן ואז יכול להוריד נשמתיהן לגופם ולדבר עמם והוא אתדבקות רוחא ברוחא ממש, ועי"ז יכולים להשיג השגות גדולות ברזין דאורייתא וליחוד יחו"ע, וכמו שנו' בספר עמהמ"ל והיחודים שהי' האריז"ל מוסר לתלמידיו ליחד ע"י הצדיקים הגדולים ולהשיג שם השגות עליונות, וזהו כל גודל מעלות האריז"ל שהנשמות הגבוהות הי' מגליץ לו רזי תורה, והמדרגה הזאת היא גבוה יותר מגילוי אליהו ורוה"ק וכמ"ש בשער הק' (להאריז"ל) להרח"ו ז"ל, וכמבואר בס' עמה"מ על הרח"ו שנתלבש בו נשמת בניהו בן יהוידע עד שהאיר גם בפנימיות, והוא ע"י היחוד הנ"ל שחזר על קברו כמה וכמה פעמים והוא שייך לנשמתו כו' כמו"ש שם, ובודאי יש בזה מדרגות רבות אך [הכל] לגדולי הערך אשר נפשם לא נפגמו כלל ונפשם ברורה וזכה ויש

^א הכוונה לכך שיתחדשו לו חידושי תורה, שזו נקודה חשובה ויסודית ביותר.

^ב כאן אנו נכנסים למדרגה גבוהה יותר, שמקבילה למדרגת אדם קדמון (א"ק). עד לנקודה זו דיברנו על מדרגות הקשורות לעולמות אבי"ע (אצילות, בריאה, יצירה, עשיה). כעת אנו מתקדמים למדרגה שבה יש חידוש משמעותי: כאשר אני רואה את הצדיק כאבר של אדם הראשון, אני בעצם מעלה את עצמי למציאות שבה יש רק את הקב"ה שברא את

להם נר"ן המאירים כו', [אנו] עכ"פ [בחי'] רוח ונפש בלא פגם כלל, ומדרגה זו גבוה יותר מאוד ונעלה ממדרגה הד' הנ"ל כי אין להם שום השגה כלל בגילוי, אבל במדרגה הזאת אפי' הפחותים יוכלו להשיג השגות וליחד יחודים לפ"ע הנפש כנ"ל וד"ל, והוא ענין האתדבקות רוחא ברוחא ממש היינו ש[מחבר ו] מדבק רוחו ברוח של הצדיק ושניהם עולים בסוד העלאת מ"ן, וכמ"ש ג"ס מ"ח פ"א ע"ס היחודים משנה ג' וז"ל ואם זכה הוא בנר"ן יחברם כולם בנר"ן של הצדיקים הללו כשעולי' כו' ע"ש באריכות וד"ל.

ה' מדרגות בהתקשרות

לצדיק: מלמעלה למטה

כדי להבין את מושג ההתקשרות לצדיק, נתחיל להסביר מלמעלה למטה, בצורה שתסדר את הרעיונות ותבהיר אותם שלב אחר שלב. המפתח כאן הוא לבחון כיצד אנו, כפרטים, רואים את הצדיק ומהי מהות הקשר שלנו אליו.

הדרגה העליונה: אדם אחד

בדרגה הגבוהה ביותר של התקשרות, אנו רואים את הצדיק כחלק

הישות האחת הזו, בלי שום ריבוי. מדרגה זו מדרגה את האחדות הכוללת, שבה כל בני האדם, ואולי אף האנושות כולה, הופכים לדבר אחד שלם. במדרגה זו, הדבקות שלי בצדיק הופכת להיות דבקות מוחלטת. אנו לא רק קשורים זה לזה, אלא הופכים לדבר אחד ממש. זוהי תכלית האחדות, שבה ההבחנות בין הפרטים מתבטלות, וכל הנשמות מתאחדות לכדי שלמות אחת תחת מקורן באדם הראשון ובקב"ה שברא אותו.

הדרגה התחתונה: הכרה בקיומו

במדרגה הנמוכה ביותר, הקשר שלי עם הצדיק מתבטא פשוט בכך שאני מכיר בקיומו, אפילו לאחר פטירתו.

הקשר ההדדי: הצדיק

והתקשרותו כלפיו

לאחר שהבנו את הדרגות של ההתקשרות שלנו לצדיק, עלינו לבחון את הקשר ההדדי – כיצד הצדיק יורד אלינו.

1. ירידת הצדיק לגופו:

בדרגה העליונה שבה אנו רואים את הצדיק כחלק מאיתנו, הצדיק "יורד" אל גופו-גופנו, מתאחד איתנו במציאות הארצית.

2. הצדיק נתפס כאור

מקיף: בדרגת הביטול, הצדיק נתפס ככוח רוחני שמקיף אותנו, והציון שלו הופך למקום שבו מתקשרים למקיפים הללו.

3. התקשרות מתוך

נגיעה: אם הקשר שלי עם הצדיק הוא קשר נוגע וחזק, כך גם הצדיק מגיב – הקשר הדדי, ומשני הצדדים יש תחושת חיבור קרובה.

4. ירידה לפי הצורך:

במדרגה שבה אני רק נעזר בצדיק, הוא נותר "למעלה", ואני צריך להעלות את עצמי כדי להתחבר אליו.

מאיתנו, ואותנו כחלק ממנו. זו ראייה שמאחדת את כל היהודים, ואולי אף את כל האנושות (בהתאם למהפכה הרביעית...). במדרגה זו, אין "אני" ו"צדיק" כשתי ישויות נפרדות; יש רק מציאות אחת מאוחדת שבה הצדיק ואני הם חלקים בלתי נפרדים של אותו שלם.

הדרגה השנייה: ביטול מתוך

בושה

במדרגה שמתחת, עדיין קיים קשר עמוק, אך ישנה הפרדה. הצדיק נתפס כישות עצמאית שאני, מתוך תחושת בושה, מרגיש חסר מציאות לעומתו. זהו ביטול עמוק שבו אני רואה את עצמי כטפל לחלוטין לצדיק, אך אין כאן את האחדות השלמה של המדרגה העליונה.

הדרגה השלישית: התקשרות

חזקה ונוגעת

במדרגה זו, הקשר שלי עם הצדיק הוא קרוב ונוגע, אך אין לי ביטול מוחלט כלפיו. אני מרגיש את החיבור בעוצמה, את ההשפעה והנוכחות שלו, אך ההתקשרות כאן אינה שלמה כמו באחדות של המדרגות העליונות.

הדרגה הרביעית: נעזר בצדיק

במדרגה זו, הקשר שלי עם הצדיק מבוסס על הצרכים שלי. אני פונה אליו כדי להיעזר בו, אולי לקבל השראה או הדרכה, אך הקשר אינו עמוק ונוגע כל כך. אפשר לומר שברמה זו אני "משתמש" בצדיק, אף שמדובר בשימוש עדין ולמטרה קדושה.

השפעת ההתקשרות: תמונת

מראה

הקשר שלי לצדיק משפיע על הדרך שבה הוא "חוזר" אל המציאות שלי. ככל שאני מתחבר אליו בעוצמה רבה יותר, כך הוא יורד חזק יותר לתוך המציאות שלי, ונעשה נגיש יותר. זו תמונת מראה שממחישה את העוצמה ההדדית של ההתקשרות – ככל שאני מתאמץ להתקשר, כך הצדיק מתקרב ומתחבר.

מדרגות ההתקשרות לצדיק:

לימוד שמחבר גם אותנו

אף שמדרגות ההתקשרות לצדיק עשויות להיראות רחוקות מאיתנו, עדיין חשוב שנלמד ונכיר אותן היטב. המדרגות הללו, גם אם הן שייכות באופן מיוחד לצדיקים שבמדרגה גבוהה, יש להן שייכות מסוימת לכל אחד מאיתנו.

למרות שלא תמיד אנו יכולים להגדיר את הקשר המדויק שלנו לצדיקים או להבין את העומק שבמדרגות אלו, טוב שהן יהיו מונחות לנו היטב בראש. הלימוד הזה פותח עבורנו פתח להתקשרות, גם אם ברמה נמוכה או חלקית.

חשוב שלא נתעלם מכך שיש לנו שייכות, אפילו אם היא מצומצמת. עצם הידיעה שיש מקום להתקשרות שלנו לצדיקים, גם אם בדרגה נמוכה יותר,

יכולה לעורר בנו את הניצוץ הפנימי ולחבר אותנו.

המדרגות הללו משמשות כמעין מפה רוחנית, שמראה את הדרך להתקרבות לצדיקים. גם אם איננו מסוגלים להגיע למדרגות הגבוהות ביותר, עצם הידיעה וההתבוננות במדרגות יכולה להעשיר את עבודתנו הפנימית בדרכנו וביכולתנו.

דרגה	מהות ההתקשרות לצדיק	לאדם ירידת הצדיק	נפשית מדרגה	עולם רוחני
1. אחד ממש	האדם והצדיק הם מציאות אחת מאוחדת.	הצדיק יורד לגופו של האדם, הופך לחלק בלתי נפרד מהמציאות המשותפת.	יחידה	א"ק
2. ביטול מתוך בושה	האדם רואה את הצדיק כישות עצמאית ונעלה, והוא עצמו מרגיש חסר מציאות מולו, מתוך תחושת ביטול עמוק.	הצדיק נתפס כמקיף עליון	חיה	אצילות
3. התקשרות חזקה ונוגעת	קשר קרוב ונוגע, שבו האדם מרגיש את השפעת הצדיק באופן ברור ומשמעותי.	הצדיק מגיב בחיבור קרוב ונוגע, שיתוף פעולה שמורגש באופן אישי ומשמעותי.	נשמה	בריאה
4. נעזר בצדיק	האדם פונה לצדיק כדי להיעזר בו לצרכיו הרוחניים.	הצדיק נשאר במדרגתו העליונה, והאדם נדרש להעלות את עצמו כדי להתחבר אליו.	רוח	יצירה
5. הכרה בקיום הצדיק	האדם מכיר בקיומו של הצדיק, גם לאחר פטירתו, ורואה בכך ערך מהותי בחייו.	הצדיק נשאר במדרגה גבוהה ורחוקה	נפש	עשיה

ויוכן כ"ז בתוס' ביאור מענין המבואר באגרת הקדש (של אדמו"ר נ"ע) על מאמר הזה"ק דצדיקא דאתפטר מעלמא אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי כו', ותוכן דבריו הקדוש הוא על מארז"ל דשביק חל"ח כי הנה חיי הצדיקים הם חיים רוחניים אמונה ואהבה ויראה כו',

החיים שלנו בעולם הזה נראים כמתקיימים מתוך הגשמיות – מהאוכל שאנו אוכלים, מהדברים שאנו עושים ומהעולם שמקיף אותנו. אך אצל הצדיק, ניכר בבירור שכל חייו נובעים ישירות מהקב"ה. חיי הצדיק אינם נפרדים מה', והם מתקיימים מתוך חיות אלוקית מוחלטת.

לנו, קשה מאוד לצייר חיים של נשמה שהם רק מה'. המציאות הזו רחוקה מהתפיסה שלנו. לכן, כדי להתחבר לחיי הצדיק, אנו מתבוננים בדבקות שלו בקב"ה כפי שהתבטאה בהיותו בעולם הזה – דרך שלוש תכונות מרכזיות: אמונה, אהבה ויראה.

1. אמונה:

הצדיק חי מתוך הכרה מוחלטת שכל חייו נובעים מהקב"ה. הוא רואה את החיות האלוקית שמחיה אותו בכל רגע, ומבין שאין שום נפרדות בינו לבין ה'. האמונה הזו היא הבסיס לחייו והיא מה שמחבר אותו לה'.

2. אהבה:

האהבה מבטאת את הקרבה והחיבור העמוק של הצדיק לקב"ה. זהו יחס שמקרב ומאחד, שבו הצדיק מרגיש את נוכחות ה' בצורה חזקה וממשית.

3. יראה:

היראה משקפת את הפחד ואת ההכרה בפער האין-סופי שבין הצדיק לקב"ה. זהו יחס של כבוד ושל עמידה מרחוק, שמאזן את תחושת הקרבה והאהבה.

כאשר אנו מתבוננים בשלוש התכונות הללו ומתעצמים עם האמונה, האהבה והיראה של הצדיק, אנו מתחברים לחיים הרוחניים שלו.

ובהיות הצדיק חי ע"פ האדמה היו ג' מדות הללו בתוך כלי שלהם ובתוך לבושם שהוא בחי' נפש הקשורה בגופו, וכל תלמידיו אינם מקבלים רק הארת מדות הללו וזיון המאיר חוץ לכלי זהו ע"י דיבורו ומחשבותיו הקדושים ולאחר פטירתו לפי שמתפרדין בחי' הנפש נשארה בקבר ובחי' הרוח בג"ע ש[נ]ה"ס ג' מדות הללו חג"ת שנק' רוח כי האמונה היא בבחי' הדעת קו האמצעי כידוע שהוא בחי' ת"ת כו',

שאלת היסוד כאן היא מדוע אדמו"ר הזקן כותב אמונה, אהבה ויראה ולא רחמים, אהבה ויראה, כפי שהיה מתבקש יותר.

אדמו"ר האמצעי מסביר שהאמונה מייצגת את הדעת, שהיא פנימיות מידת הרחמים (ספירת

הרחמים, שהיא ההתייחסות העצמית לנשמה.

בהקשר זה, האמונה מייצגת את הדעת. כאשר הנשמה מתמקדת במערכת היחסים שלה עם ה', היא חווה את עצמה דרך הידיעה שה' חושב עליה ומתייחס אליה. זוהי האמונה, שהיא השורש הרוחני שמחיה את הנשמה ללא תלות בגוף.

לפיכך יכול כ"א מתלמידיו וכל הקרוב אליו לקבלו חלק מבחי' רוחו שבג"ע הואיל ואינו גשמי ולא בתוך כלי (פי' לכך יכולה הארה זו להתפשט סביב כו' לפי שהוא בחי' רוחניות ואינה מלוכשת בכלי גשמיות), משא"כ בחי' הצדיקים שבחי' הרוח מלוכשת בתוך נפשם והנפש קשורה בגופה אינם יכולים לקבל מהם התלמידים או כ"א מישראל כ"א ע"י דיבוריו ומחשבותיו הקדושים כו', משא"כ כשנפרדת הרוח מן הנפש אזי תוכל להאיר לכל א' מתלמידיו לפי ערכו. וראי' לכ"ז הובא מיעקב אבינו ע"ה שנכנס עמו ג"ע כו' וכמ"ש בספר עשרה מאמרות שאורי ג"ע מתפשט סביב כל אחד ונרשמים באור זה כל מחשבותם ודיבורם הקדושים בתורה ועבודת ה' י, וזהו ראי' גמורה שבחי' רוחניות יכול

כאשר הנשמה כלואה בתוך הגוף, האור שלה אינו מתפשט החוצה. אך כאשר האדם מדבר דיבורים של תורה ועבודת ה', האור הזה משתחרר ומתחיל להאיר – לא רק את האדם עצמו, אלא גם את הסביבה כולה.

הדבר נכון הן כאשר מדובר בצדיק בחייו, בחיים חיותו, והן כאשר האדם מגיע להשתטח על קברו. בשני המקרים, הדיבורים הללו פותחים פתח לאור הנשמה להתפשט ולהאיר את הכל סביב.

התפארת). כאשר מדובר בנשמה בלי גוף, ההתמקדות היא בדעת – שהיא עצם ההתייחסות, נתינת הדעת על הזולת. לעומת זאת, הרחמים קשורים יותר לנשמה כפי שהיא בגוף, משום שהגוף עצמו הוא המסכן, שזקוק תמיד לרחמים.

הדעת היא המהות של הרחמים – עצם תשומת הלב וההתייחסות. כאשר הנשמה נמצאת בגוף, הרחמים באים לידי ביטוי בצורך לדאוג לקיומו של הגוף, משום שאם ה' לא ירצה בו, הגוף ייפרד ויימאס. הרחמים מופנים לצרכים המעשיים של הגוף, כדי להחזיקו בחיים.

ניתן להמשיך זאת להורים:

• **רחמים:** הורים שדואגים לצרכים הגשמיים של ילדיהם – מזון, בגדים וכדומה.

• **דעת:** הורים שמעניקים לילדיהם יחס נפשי עמוק, חושבים עליהם ומתייחסים לקיומם בצורה פנימית ורוחנית.

במקרה של נשמה בלי גוף, אין צורך ברחמים המעשיים הללו, ולכן הדגש עובר לדעת – הפנימיות של

” בפסוק נאמר: ”ריח בני כריח שדה אשר ברכו הו'“. נשאלת השאלה: מדוע הפסוק מתייחס לבן עצמו ולא לבגדיו? הרי היה אפשר לומר שהריח שייך לבגדים. התשובה היא שהריח הזה קשור למהות של יעקב עצמו.

” כאשר אדם מדבר דברי תורה, ובפרט דברי חסידות שבהם העניין הזה בולט במיוחד, נוצרת אווירה מיוחדת והנשמה מתחילה להאיר.

מתרצה להישאר בתוך ההשגה של התלמיד, ומשם נוצרת ההתקשרות העמוקה.

נגיד זאת בעוד צורה: כשם שעל ידי הדבקות שלי בצדיק הוא יורד למטה ונוצר חיבור בינינו, כך גם על ידי הדבקות שלי במשהו מתורתו – הוא עצמו נוכח באופן עמוק יותר בתוך אותו דבר.

זוהי המשמעות לכך שאדמו"ר האמצעי כותב שהדבקות בצדיק מביאה לחידושי תורה. כאשר אני עוסק בתורה של הצדיק, מתעמק בדבריו ומתחבר אליהם, הצדיק עצמו נאחז בתורה הזו ומתגלה דרכה באופן חזק יותר. הדבקות בתורה אינה רק קבלה פסיבית, אלא פעולה שמחברת את הצדיק עצמו אל אותו לימוד, והופכת את דבריו לחיים ומאירים בתוכי.

נאמר דבר חריף: פעמים רבות בדור הבא – בין אם זה הירוש, הממשיך, הרבי הבא או תלמיד קרוב – האדם נאחז בצדיק הקודם ובנקודה מסוימת שבלטה לו במיוחד. לעיתים, אנשים אומרים שהאחיזה הזו קצת יצאה מההקשר, שהמשיך והגדיל את הפרופורציה, או שהוא אומר דבר חדש ותולה אותו ברבו. ביקורת כזו נשמעת לעיתים, ואף יש לה מקום.

אך כעת נצא לרגע נגד הביקורת הזו ונאמר שזו תפיסה שגויה. מדוע? משום שכאשר הממשיך או הירוש מחליט שהוא נדבק בצדיק דרך עניין מסוים, והעניין הזה האיר לו במיוחד,

להתפשט בכ"מ ממש כו' ולכך נקל מאוד לתלמידיו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות ומאת בחי' אהבתו ויראתו ואמונתו אשר עבר בהם ולא זיום בלבד (שהיא רק בחי' רוח [שלון] חג"ת כנ"ל ולא נפש כו'), לפי שבחי' רוחו העצמיות מתעלה בעילוי אחר עילוי להיכלל בבחי' נשמה וג"ע העליון שבעולמות עליונים, ונודע שכל דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל ממדריגה הראשונה גם לאחר שנתעלה למעלה למעלה, אלא מדריגתו הראשונה נשארה למטה במקומו, ובחי' זו הראשונה הנשארת למטה היא המתפשטת בהתלמידים לכ"א כפי התקשרותו וקרבנו אליו באה"ר כו' כמבואר שם, אבל לקבל כל הרוחנית אינו אלא ע"י התעוררות גדולה באה"ר והכנעה עצומה אז רוחא דרעותא דליבא אמשיך רוחא מלעילא כו' ע"ש.

אדמו"ר האמצעי מבאר פה את ההבדל המהותי בין ההתקשרות לצדיק בחייו לבין ההתקשרות לאחר פטירתו. בעוד שבחי' חיותו התלמיד תופס רק חלקים מסוימים מהצדיק, לאחר פטירתו, הצדיק מתרצה לשים את עצמו במה שהתלמיד תופס – ובכך נוצרת התקשרות עמוקה ופנימית יותר.

לדוגמה, כאשר הצדיק בחי' חיותו מלמד תורה לתלמידיו, ייתכן שהתלמידים מתעכבים על נקודה מסוימת, אך הצדיק עצמו כבר עבר לנושא אחר.

אך לאחר פטירתו, מה שהתלמיד תפס מבטא את עצם הצדיק – כי הצדיק

העיקרון הזה מסביר היטב את מהות הקשר לצדיקים לאחר פטירתם (וגם שופך אור על הרבה 'פוליטיקות'). כאשר כל אחד נאחז בצדיק, הוא מכניס את הצדיק חזק לנקודה שבה הוא אוחז. הצדיק נוכח באמת בכל מקום שבו מתקשרים אליו בלב שלם, וממשיך להאיר דרך החיבורים הללו.

כעת אדמו"ר האמצעי מקשה קושיא שעולה לאור הדברים:

והנה אעפ"י שמבואר ומוכן מכ"ז שיכול כל אחד מן התלמידים לקבל חלקם ותורתם מבחי' רוח רבם בכל מקום שהוא ע"י שאור ג"ע מתפשט סביב כ"א, וא"כ א"צ כלל ליסע אל מקום מנוחתו ולהשתטח שם על קברו.

זו קושיה מעניינת מאוד. בתחילה ההסברים מתמקדים בצורך להגיע לציון הקבר של הצדיק. מוסבר בפירוט כיצד הצדיק יורד לגופו, ומודגש הערך של ההגעה הפיזית למקום.

עם זאת, ככל שההסברים מתקדמים, מתעוררת השאלה האם באמת יש צורך בכך:

• **בהסבר הרביעי**, ההגעה לציון נדרשת כדי לקבל את האור המקיף שהצדיק מעניק.

• **בהסבר החמישי**, תחושת הקשר לצדיק מתעצמת עוד יותר – האדם מרגיש ממש כיצד הצדיק נכנס ומתגלה דרכו. לכאורה, בנקודה הזו כבר אין צורך להגיע

הצדיק נכנס בעוצמה לנקודה הזו. במילים אחרות, כשהיורש מדבר בשמו של הצדיק, זה נעשה בצדק – משום שזה בדיוק המקום שבו הצדיק עסוק גם הוא.

הביקורת כלפי הממשיכים נובעת בעיקר מכך שרואים שוני בין הממשיך לבין הצדיק שבו הוא נתלה. המבקרים מבחינים כי הממשיך מתמקד בנקודה מסוימת מתוך עבודת הצדיק, ומציג אותה באופן שאולי נראה מרוחק מהדרך הכללית של הצדיק המקורי.

אך למעשה, הביקורת הזו נובעת מחוסר אמונה בכך שהצדיק אכן נמשך לנקודה שבה הממשיך אוחז. המבקר אינו מאמין שהצדיק נוכח גם במה שהממשיך עושה ואומר. אם היה המבקר בעל אמונה, הוא היה עצמו ממשיך את אותו צדיק – מתוך הנקודה והבחינה שלו, אותה נקודה שממנה הוא מבקר את הממשיך הנוכחי.

אמונה חזקה יותר הייתה מאפשרת לכל אחד מהצדדים להמשיך את דרכו של הצדיק בהתאם להשגתו האישית, מתוך הבנה שהצדיק נוכח בכל הנקודות שבהן תלמידיו נאחזים בו. במקום לעסוק בביקורת על השוני בין הממשיך לצדיק, היה המבקר יכול לחבר את עצמו לנקודה שמאירה לו, ולהמשיך אותה כחלק מאותו שורש רוחני. ומי היה 'מוכתר' לממשיך הרשמי? מי שהיה בעל האמונה החזקה ביותר שהצדיק אכן 'נמשך' אליו...

לציון, משום שהאדם מושך את הצדיק אליו בעצמו.

כעת, יוסבר למה יש עדיין משמעות בהגעה לציון הקבר של הצדיק, למרות שהקשר הרוחני יכול להתרחש גם ללא נוכחות פיזית.

אך הנה כ"ז הוא אם לא נפסק חבל התקשרות אה"ר אל רבו כמו שה"י בעודו בחיים חיותו ומתנהג בעבודת ה' באה"ר ובאמונה כפי אשר הורהו רבו, ע"כ יוכלו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם וכמ"ש שם, אבל אם נפסק ח"ו חבלי עבודתו האהבה מצד טרדות הזמן בעניני עוה"ז בענינים גשמיים, אשר כמעט נכבה אור תורתו ואוי"ר אשר הופיע עליהם בעודו בחיים חיותו עד שבמשך זמן נוכל לכבות ולהיות נשכח ממנו לגמרי כידוע, שלזה ה"י צריך [תמיד] גם בעודו בחיים חיותו לקבל פני הרב תמיד ולשמוע מפיו דוקא דא"ח, ואעפ"י שדבריו המה בכתובים אעפ"כ אינו דומה שמיעה מרחוק לראיית פניו דוקא, כי הארת פניו גדולה יותר מקבלת דברים ושניהם כא' טובים וגורמים אליו תוקף ועוז התקשרות האה"ר בתשוקה נפלאה, שזהו שארז"ל כל הדבוק בת"ח כאילו דבוק בשכינה כי ע"י דבוקו והתקשרותו יכול לקבל הארת [מבחי' רוחו] אליו ע"י דיבורו ומחשבותיו הקדושים באור תורתו ועבודתו ולקבל

ולקלוט היטב במוחו ולבון אור אהבתו ויראתו בבחי' קליטה ממש כענין דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב כו'.

וזהו מארז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל לפי שאז הוא מקבל תוס' אור מרוח רבו שמאיר אז ביתר שאת ויתר עז, שהיא הנותנת כח ועוז אחרי התפרדותו מעמו להיות מתחזק בעבודת ה' באוי"ר כפי אשר קיבל מרבו והכל מכח הארת פניו דוקא.

בשלושת הרגלים, המצווה "יראה כל זכורך את פני ה' אלוך" מתממשת דרך מפגש עמוק בין נשמות ישראל. כל היהודים נאספים יחד, וכאשר הם רואים זה את זה, הם רואים את ה' משתקף בפנים הרבות של כלל ישראל.

כיום, לאחר שאין השראת שכינה כפי שהייתה בזמן בית המקדש, הדרך לראות את ה' משתקף היא באמצעות ראיית פני הצדיק. חז"ל דרשו: "מאן פני האדון ה' – דא רשב"י". כלומר, הצדיק משמש כמראה להשראת השכינה, ובפניו ניתן לחוות את גילוי פני ה' טו.

וראי' לזה הוא כאשר מתרחק זמן רב מרבו אפי' בעודו בחיים אזי נפסק חבל התקשרות האה"ר ונופל ממדריגתו באה"ר בעבודת ה', וכאשר יקרה מקרה זה בכמה אנשים כידוע, וזהו אמיתית

בדומה לכך, האר"י הקדוש רואה בכל מעשה מצווה שיהודי עושה את כל הכוונות גנוזות בתוכה. בעיני האר"י, כל מעשה של יהודי הוא מלא ושלם, ומכיל בתוכו את עומק החיבור עם הקב"ה.

^{טו} נשאלת השאלה: כיצד רשב"י עצמו קיים את המצווה "לראות פני ה'?" התשובה היא שצדיק כרשב"י רואה את הקב"ה בכל יהודי. בעיני הצדיק, כל יהודי הוא צדיק, וכל פנים של יהודי משקפות את פני ה'.

במקום להפוך את הקשר עם הצדיק
לאמצעי להתגאות על חבריהם.

יפה לראות את האיזון בין
הגישות: מצד אחד, מודגשת החשיבות
של הנסיעה לצדיק והחיבור אליו כאמצעי
להתעלות. מצד שני, ישנה קריאה פנימית
לכנות ועבודה אמיתית. הגישה משלימה
את הדגשת הצורך בדבקות אמיתית ולא
שטחית, מתוך פתיחות אמיתית להשפעתו
של הצדיק.

והנה מובן מכל זה עכ"פ אשר
מכ"ש וק"ו כאשר שחל"ח אעפ"י שחיים
שלו שהם אמונה ואהבה ויראה נמצאים
בכל העולמות ויכולים התלמידים לקבל
חלקם כו', אך מ"מ במשך זמן רב וטרדת
הפנאי בלחץ ודוחק הפרנסה יכול לכבות
אור תורתו ועבודתו לגמרי מן התלמידים,
לכן מן ההכרח הוא לנסוע אל מקום
מנוחתו על קברו ולהשתטח שם על קברו
ולעורר את האהבה מקרב איש ולב עמוק,
כי בוודאי עדיין לא נפסק [לגמרי] מכל
וכל רק נשאר איזה רשימו שהוא בחי'
רוחא דשביק בגווה (שאין האשה כורתת
כו' אלא למי שעשאה כו', לכן אף
שנפרדה ממנו רוחו מקשקש תמיד בגווי
ואינה יכולה לקבל כו', וזהו שהפליגו
בזוה"ק שלא לישא אלמנה ע"ש כידוע),
והוא ענין הרצון שיש לאדם ליסע אל
מקום מנוחת הצדיק^ט כדי לעורר את

טעם הנוסעים תמיד לשמוע דא"ח מפי
רבים דוקא אעפ"י שכבר שמעו וראו
בכתובים ויש אתם כו', אעפ"י נוסעים
תמיד לקבל פני הרב בתוס' אור פנים
מאירות פנים מסבירות לגלות להם אור
תורת אמת כו', כי ע"ז מאיר נפשם
בעבודת ה' באהוי"ר כו' כי ע"כ
התקשרות האה"ר נקשרה נפשו בנפש של
הצדיק כמ"ש ונפשו קשורה בנפשו,
ואעפ"י שאין לו ערך לגבי נפש הרב מ"מ
איזה ערך ושייכות יש לו עכ"פ כיון
שמקושר אליו ומאמין בו [בודאי יש לו
איזה שייכות] וע"ז יכול לקבל חלקו
מרוח רבו כנ"ל וד"ל.

בקונטרס ההתפעלות, אדמו"ר
האמצעי מציג גישה שונה ומחדדת: הוא
מבקך את מי שנוסעים אל הרב רק כדי
להציג את עצמם ולהתגאות. כאלה
שאומרים "רזי לי רזי לי" – מבקשים
להראות שהם קשורים בסודות גבוהים,
אך בפועל דברי הצדיק אינם חודרים
אליהם כלל.

• ביקורת על המחיצות הפנימיות:

אדמו"ר האמצעי מתאר את האנשים הללו
כ"הר של מחיצות", שכלל אינם פתוחים
לקלוט את דברי הצדיק. הוא סבור
שבמקרים כאלה עדיף שאותם אנשים
יישארו בביתם וילמדו חסידות באמת,

מקריית, אלא הזמנה ישירה מהצדיק עצמו. כך,
הגעגועים אינם רק תוצאה של רצון אנושי, אלא ביטוי
לקשר הרוחני החי שממשיך להתקיים בין הצדיק
לתלמידיו.

^ט הגעגועים שמניעים אדם לנסוע לצדיק
נובעים מהנוכחות הרוחנית שהצדיק הותיר אחריו,
אותה מכנים "רוחא דשביק בגווי" – "הרוח שנשארת
חיה ופועלת בקרב תלמידיו. בברסלב אומרים שאם
אדם חש התעוררות לנסוע לצדיק, זו אינה תחושה

• תיקון הכללי: אצל ר' נחמן, הבקשה מתמקדת בעיקר בתיקון הכללי – תיקון פגם הברית.

• הארת אלוקות: אולם אצל אדמו"ר האמצעי, הבקשה המרכזית היא להארת האלוקות בתוכך. כאן הדגש הוא על אחדות עם הצדיק, מתוך שאיפה לחוש את האלוקות שמתגלה דרך ההתקשרות הזו.

והב' הוא ע"ד מ"ש בלק"ת של האריז"ל בסוד קבורת המת ודיני האבילות, ותוכן דבריו בקיצור הוא כי האדם יש לו נשמת פנימיות ומקיפים כו' דוגמת הצלם דו"א" כי צ' הוא בחי' פנימית ולמ"ד מ"ם [הם ב' מקיפים ל'] הוא ג' מקיפים ומ"ם הוא בחי' ד' מקיפים הרי ז' מקיפים, והאדם בהיותו בחיים חיותו יש בו כל המקיפים הנ"ל. אמנם למ"ד יום קודם שמת האדם מסתלקים ממנו בחי' המקיפים שהם צלם על ראשו וזהו שכתוב בזוהר עד שיפוח היום ונסו הצללים כו' (שהם צללים הנ"ל), ואמנם בשעת פטירתו של אדם הם חוזרים אליו כולם יחד בכדי שיסבלו כולם צער מיתה מהעונשים וז"ש תוסף רוחם יגועון, אמנם בשעת פטירתו של האדם הנשמה והרוח הולכים עם המקיפים שלהם אל

האהבה כי אם הי' נפסק ח"ו לגמרי לא הי' לו גם רצון לזה כלל, וככה רוח זה דשביק בגווי יכול הוא לעורר [את] רוח רבו מחדש בעוז אה"ר והכנעה עצומה ויגיעה גדולה לקבל ג' מדות הללו שהם אמונה ואה' ויראה כנ"ל כמו שהורהו רבו כנ"ל.

אמנם מה שצריך ליסע דווקא אל מקום מנוחות קדשו לעורר שם את האהבה יש בזה ב' טעמים, הא' הוא ע"ד הפשוט כי ע"י הנסיעה בתשוקה נפלאה יהי' מזה העלאת מ"ן גדולה", ואח"כ בבואו לשם עם כח האמונה גדולה בוודאי יתבטל ממציאותו לגמרי יכוון עצמו לקראת אלקים בהכנעה רבה במס"נ ממש וישפוך שיחו לפני ה' מעומקא דליבא על שנתרחק לגמרי כו', ועיי' יערה ה' עליו רוח ממרום והוא רוח רבו שיש לו חלק בו להחיות נפשו באור תורה ועבודה של רבו כו',

התקשרות לצדיקים מתבטאת גם בסוג הבקשות שמבקשים מהם:

• בקשות פרטיות: אצל צדיקים רבים נהוג לפנות בבקשות פרטיות – בריאות, פרנסה, הצלחה וכדומה.

אדמו"ר האמצעי מחדש בגישתו להסבר תהליכים אלוקיים בכך שהוא מתאר אותם מלמעלה למטה – מה' אל האדם. הוא מתחיל בכך שהוא מסביר את הדברים כפי שהם אצל ה', ומשם הוא מראה כיצד ה' ברא את האדם בדמותו וכדומה לו, ולכן האדם מתאפיין בתכונות או במכנים מסוימים. גם כאן אדמו"ר האמצעי מסביר את נשמתו של האדם כדומה לצלם דו"א.

תופעה נפוצה כיום של נסיעה לציון שמעלה מ"ן היא הנסיעה לציונו של ר' נחמן, הנובעת מדבריו החזקים על חשיבות הביקור בציון. ר' נחמן הדגיש את המעלה הגדולה שנוצרת דרך ההגעה לציונו, מתן צדקה ואמירת תיקון הכללי, באומרו שדרך כך ימשוך את האדם מהגיהנום. המשמעות של הדברים היא, לפני שהגיע לציון, האדם היה כאילו "בגיהנום", לבד ומנותק. אך עם הגעתו לציון, נוצרת התקשרות עמוקה שמושכת אותו משם.

מצבם של החטופים, שגופם נמצא בשבי אך מחשבותיהם ורצונותיהם נמשכים אל הבית ואל המשפחה.

ברוסטוב, במקום שבו נמצא ציון הרש"ב, ישנו הבית שבו נפטר. בתוך הבית שמו גדר סביב המקום המדויק שבו שכב בזמן הפטירה. הרושם מהמקום הזה נותר חזק מאוד, ואלו שביקרו שם סיפרו על התחושה המבהילה שהוא מעורר.

המקום הזה נושא תחושה יוצאת דופן – כאילו נוכחותו של הרש"ב עדיין קיימת שם באופן בלתי מכוסה. כשאדם נפטר, נהוג לכסות אותו, אך כאן, הרושם הוא של מקום שאינו מכוסה, כאילו הפטירה ממשיכה להתקיים בנוכחותו. התחושה הזו יוצרת רתיעה מיוחדת.

אמנם בכל יום מז' ימי האבילות מסתלקת מגוף א' מן המקיפים ונשאר דבוק עם הנפש וכך הם עושים עד כלות ז' ימי האבילות ואז נשלמו כלם מלהסתלק ומתקשרים עם הנפש בקבר, ולכן תקנו ז' ימי האבילות בעוד שעדיין נפש של המת בבית האבל, ואמנם כאשר הי' המקיפים עדיין בבית האבל אזי הקליפות הם נאחזות מאד בנפש המת כי בבחי' מקיף אין להם שום אחיזה, ובכ"י מסתלק כח הקליפה עד כלות ז' ימים ואז אינו נשאר שם רק מה שהוא בחי' הכרחיות לשאר שם בעוד שהבשר קיים כו' ע"ש. ואמנם מה שמתחיל מחלק המקיף לילך בקבר הוא מלמ"ד דצלם יום

מקום הראוין להם כו', והנפש עם ז' מקיפים שלה שהוא הצל דצל"ם (כנודע שיש צלם [מ] נרנח"י). ואמנם צלם של הנפש נחלק לפנימיות וחיצוניות הפנימיות הוא הצל דצל"ם והוא ההולך עם הגוף על הקבר כמ"ש ונפשו עליו תאבל, אך הז' מקיפים [של הנפש] שהם למ"ד מ"ם דצלם הרי אלו נשארים בבית האבל כי אינם יכולים להפרד כ"כ בנקל משום שנפרד ונפטר בו, וזהו שארז"ל כל ז' ימי האבילות באה נפשו של המת אל ביתו, והוא סוד של המקיפים של הנפש, אמנם הם הולכים ובאים כי הם רוצים להיות בבית שמת שם המת ונפטר בו וגם רוצים להשתתף עם נפש הפנימית שבו ולכן הולכים עה"ק וחוזרים לבית.

לאחר פטירת אדם, הנשמה מוצאת את עצמה קשורה לשני מקומות בו זמנית. מצד אחד, היא נמשכת אל הגוף שנותר בקבר, ומצד שני, היא קשורה רגשית ונפשית לבית שבו האדם חי את חייו.

הקושי בפרידה נובע מהקשר הכפול הזה. הנשמה אינה נפרדת לחלוטין מהגוף, והיא שוהה בקבר מתוך קשר עמוק לגוף הפיזי. יחד עם זאת, מבחינת הדעת והקשר הנפשי, היא נוכחת בבית, עם המשפחה^ט.

החיבור הכפול הזה מזכיר מצבים שבהם אדם נמצא במקום אחד אך ליבו במקום אחר. דוגמה עכשווית לכך היא

^ט בגלל נוכחות הנשמה בבית, יש חשיבות רבה לקיום מניינים ותפילות בבית הנפטר.

האווירה וההשפעה של חיי הצדיק במקום אחד, שממנו נמשכת השפעתו לכל מי שמתקשרים אליו.

והנה מובן מכל הנ"ל כי במקום מנוחת הצדיק שם שוכן פנימיות נפשו שהוא בחי' צ' דצלם, ובבנין הציון על קברו שוכן בתוכה בחי' מקיפים שהם למ"ד דצלם כמבואר שם באריכות, ובוודאי המקום ההוא קדוש יאמר לו ושם יכול לעורר גם את נפש הצדיק ע"י כח התעוררות שלו באהבה ויראה ובתעצמות עוז התקשרות בוודאי יכול לעורר את נפש הצדיק הקדוש, וקרוב הדבר שיוכל להדביק את נפשו אל נפש הצדיק ולהתעורר באיזה התעוררות רק אם ישים אליו לבו באמת ובלבב שלם וישוב [בתחלה] בתשובה שלימה לפני השי"ת.

כעת אדמו"ר האמצעי סוגר מעגל, משום שהוא חוזר למה שהייתה המדרגה הראשונה – חזרה בתשובה. הקשר של צדיק לגופו גם לאחר הפטירה מבטא את הליכתו "מחיל אל חיל" בתהליך של תשובה שלמה. כאן ההתקשרות לצדיק היא הצטרפות לתשובה שלו.

אדמו"ר האמצעי מלמד אותנו פה שמדרגות של אהבה ויראה זה יפה מאוד, אבל העיקר הוא המקום שבו הצדיק הוא בעל תשובה. ההתקשרות לתשובה של הצדיק היא זו שמזכה את האדם בכח לחדש חידושי תורה, כמאמר חז"ל שאין מוסרין רזי תורה אלא למי שליבו דואג בקרבו.

א' דעת יום ב' בינה יום ג' חכמה ואז הוא עיקר דין המת בקבר כנודע, ומשם ואילך שהולך בחי' המ"ם דצלם מתמעטין הדינים, ולכן נוהגין האשכנזים שלא לעשות ציון על הקבר רק אחר ז' ימי האבילות, כי ענין בנין הציון הוא לתת כח אל המקיף לעמוד שם ואם יבנה הציון קודם שיבא לשם נמצא שאז נותנים כח אל הטומאה הנאחזת במת שישאר שם ולא תלך, דוגמת הבונה בית ואינו מזכיר שם שמו ית' ששורה שם רוח"ט כו', אך אחר ז' ימים שאז בא המקיף אז מצוה לעשות ציון ולהכין כסא למקיף כו' עכ"ל הלק"ת הנ"ל.

בזמן שהצדיק חי, כל האווירה שהייתה בביתו – ההתוועדויות, השיעורים, היגיעה בתורה, התפילות מקרב איש ולב עמוק, ומעשי החסד – ריכזה בתוכה את כל חייו. לאחר הפטירה, האווירה הזו נפרשת ונמצאת גם בבית שבו התרחשה כל העשייה הזו וגם בקבר שבו נטמן הגוף.

כשהמציאות מתחלקת בין הבית לבין הקבר, יש בקבר מתח רב. זהו מתח שנובע מהאחיזה החזקה בגוף, שיש בה גם סכנה – היא מזמנת יניקה של כוחות הקליפה.

עם הזמן, האווירה מתחילה לנוע ולהתנייד. כל מה שהיה בחייו של הצדיק – התפילות, החסד, העשייה – מתחבר למציאות של המקום שבו נמצא הגוף. זה תהליך שמתרחש בהדרגה לאורך שבעת ימי האבילות, וכאשר הוא מושלם, נבנה הציון סביב הקבר, שמרכז את כל

ע"ז אל בחי' מעין ודוגמא קצת אל בחי' התדבקות רוחא ברוחא כנ"ל, ועי"ז ימשך על עצמו חלקו מרוח רבו להיות חי מחדש מן אור תורתו ועבודתו כאשר הי' באמנה אתו בהיות בחיים חיותו ע"י הארת פניו ממש ואדרבה יותר מזה, כי אז הי' ע"י הלבושים דמחשבה ודיבור כנ"ל וכעת הוא מקבל מרוח רבו העצמית לבד כנ"ל, וגם תפילתו שיתפלל שם בוודאי היא קרובה להתקבל וכמבואר לעיל בשם ספר עשרה מאמרות שאויר ג"ע מתפשט סביב כ"א מן הצדיקים ושם נרשמים כל מחשבותיו ודיבוריו הטובים כו', אך אין כ"ז שיך רק בצדיקים שהולכים עם אורה בג"ע כו' כיעקב כו', אבל באנשים פשוטים הרי יש אורא דגהנם שמתפשט סביב כ"א וכמבואר שם.

אמנם בעת בואו לכאן על מקום מנוחות הצדיק ומתפלל שם על קברו שבודאי התפילה שלו היא שם בכוונה רצוי' ושלילה מקרב איש כו', וכאשר מכניס את ראשו על הציון אשר שם שוכנים המקיפים של הנפש הצדיק אזי בוודאי כל אות ואות מדיבורו ומחשבותיו דשם נכללים באורא דג"ע דשם (כי הרוח נקרא אורא דג"ע וכמ"כ הנפש). ובעת

מה הכוונה שהצדיק עושה תשובה? פה אני קצת מחדש, אבל אני חושב שזו כוונתו של אדמו"ר האמצעי: מבחינת הצדיק הגדול שנשמתו נפרדה מגופו, כל העליות הרוחניות הן רק הכנה לחזרה לגוף בתחיית המתים². ההשתוקקות הזו לחזור לחיים, לחזור לגוף, זו התשובה של הצדיק.

כעת אפשר להבין את המאמר בצורה מאירת עיניים: יש התקשרות עם הצדיק באהבה ויראה ואמונה, ויש התקשרות עוד יותר עוצמתית עם הצדיק מתוך עשיית תשובה. המדרגה הכי תחתונה והכי עליונה ממש מתחברות כאן, אלא שבמדרגה התחתונה מדובר שאני עושה תשובה מצד עצמי, ובמדרגה הגבוהה אני עושה תשובה כחלק מההתקשרות עם הצדיק שעושה תשובה בעצמו.

ויחפץ וירצה באמת להמשיך עליו רוח קדושה מרוח רבו כנ"ל. וע"י תוקף האמונה והתקשרות בנפש הצדיק עם כח המדמה ציורו ע"ד הרוחניות שיש בכאן פנימיות נפשו והשראתו בפנימיות ומקיפים שנקרא צלם כנ"ל יוכל לבוא

שאינ לפתוח בית עלמין חדש בעקבות אירוע של אסון. כשנמסרה ההכרעה לרב יצחק, הוא הגיב בכנות: "אני לא מבין בקבלה, אבל הסברא שלי אומרת שזה לא כך". הוא הסביר את עמדתו: "אם הם ייקברו כאן, ביצהר, זהו מעשה של חסד עם ארץ ישראל. החסד הזה מחזק את האחיזה שלנו בשומרון. ובתחיית המתים, הארץ תחזיר חסד למי שעשה עמה חסד." בסופו של דבר, התקבלה עמדתו של הרב יצחק, ושני הבחורים נקברו יחד ביצהר – במקום בו מצאו את מותם, ובו נתנו את חייהם למען עם ישראל וארצו.

² בהקשר זה נספר סיפור חשוב שכבר סיפרנו פעם: באחד מרגעי האובדן הקשים שידעה הישיבה, נהרגו שני בחורים – שניאור שלמה ליבמן הי"ד והראל עז בן-נחמיה הי"ד – במהלך סיור ביצהר. השאלה היכן לקבור אותם הפכה לדיון מורכב ומלא רגש. משפחת בן-נחמיה ביקשה לקבור את בנם באזור השומרון, הישיבה דחפה לקבורה ביצהר. משפחת ליבמן, שחששה להכריע לבד, פנתה לרב מרדכי אליהו להיוועץ. מנגד, הרב יצחק גינזבורג, שראה חשיבות בקבורה ביצהר, נמנע מלבטא את עמדתו. הרב מרדכי אליהו פסק, בהתבסס על דברי הקבלה,

ודוגמא מערת המכפלה הוא כאן ע"ק הצדיק התפיל' שאנו מתפללים שם תוכל היא לעלות מהרה למעלה בעת עליות נפש הצדיק למעלה כי אותיות של התפילה הם נרשמים שם בנפש הצדיק. וגם אם יזכה ימליץ טוב עליו ויכול לפעול בקשתו שתומשך למטה בגשמיות כו' וד"ל.

ודבר זה שהתפילה מתקבל שם, הוא יסוד מובן לכל דורש ומבקש ה' שיכולים ליסע לשם ולהתפלל שם בכוונה גדולה מעומקא דליבא, ויהי נכון לבו בטוח שבוודאי יקובל שם תפילתו מהר כנ"ל, כי המקום הקדו' הזה גורם לב' דברים, הא' שיכוון שם את לבו בתפילתו מצד כח האמונה החזקה שתפיל עליו אימתה ופחד כנ"ל, והב' שיהי מובטח שיקובל שם תפילתו, וזהו אפי' לכל בר ישראל אף שאינו תלמידו שזהו רק מחמת טעמים הנ"ל, וכש"כ לתלמידיו המקושרים אל אור תורתו כנ"ל. אמנם אף אותם שלא ידעו בו ולא הכירו ברכ' בעודו בחיים חיותו רק שלמד בספרים הקדושים שהניח ברכה אחריו, ונהנים מאור זיו תורתו ומתחזקים עי"ז בעבודת ה' כאשר יורהו הספרים בעבודת ה' לילך בדרכי ה' כו' בוודאי גם המה נק' תלמידיו כי יש להם שייכות אליו ג"כ. כי המה מאמינים בהצדיק ההוא ומקבלים ממנו אור תורתו כי מי שאין לו שייכות אליו אינו מאמין

אשר נפש הצדיק עולה למעלה תוכל גם תפילתו לעלות למעלה מעלה בג"ע העליון ויוכל לעשות פרי למעלה ולמטה, כידוע שכל התפילות צריכות לעלות למעלה דרך פתח של ג"ע הארץ, וע"כ התפילה שמתפללי' אצל מערת המכפלה היא רצויה ומקובלת מאוד לפי שיש קבלה בידינו ששם הי' פתחו של ג"ע ממש. משא"כ התפלה שאנו מתפללים בכאן מתערבות באוירא מסאבא של ארץ העמים, ויכול להיות אשר התפילות דכאן מכמה שנים אינה עולה כלל כמ"ש בשם הבעש"ט.

מה ההסיבה לכך שהתפילות "לא עולות למעלה"? משום שאין מי שיחבר אותן לשם. כדי שתפילה תעלה, נדרש צדיק שמקושר למעלה – צדיק שיכול לשמש כגשר, שמחבר את תפילת האדם אל השמים. בהיעדר חיבור זה, התפילות נותרות "תקועות", כאילו אינן מוצאות את דרכן.

ומה הכוונה שהתפילה אינה עולה? שהאדם מתפלל, אך אינו חש בנוכחות ה'. הוא אינו מרגיש שה' עומד מולו ומדבר עמו. במקום תחושת קשר חי ואמיתי, הוא חווה נתק – כאילו המילים שלו נשארות באוויר, רחוקות ממנו ומן ה'.

בגמרא מדובר על מי ש"יודעה ומכירה" את רחב, והביטוי מעורר עליו השפעה מוחשית. אצל אדמו"ר הזקן, משמעות הדברים היא במובן של מעליותא: כאשר אדם יודע ומכיר את הצדיק, הוא זוכה לכך שהצדיק יפעל עליו.

^{כא} אדמו"ר האמצעי כותב כאן על אלה שיודעים ומכירים את הצדיק. לשון זו לקוחה מדברי אדמו"ר הזקן בהקדמה לספר התניא: "ביודעיי ובמכיריי קאמינא." מקור הדברים בדברי הגמרא, שם נאמר על רחב: "כל האומר 'רחב רחב' מיד נקרי'."

בו כלל וכלל (וזהו שמבואר במ"א שיש לכל צדיק בדורו כמה וכמה אנשים שאינם מאמינים בו [כלל] ואינם רוצים לקבל ממנו כלל וכלל, ואדרבה להיפוך כו' היינו לפי שאין לו חלק בו כלל). כי ענין אמונה הוא מלש' יהי אומן כו' שנמשך לשרשו^כ, ולכן נק' בני מאמינים כו' כי המה חלק אלוה ממעל ממש לכן נמשכו לשרשן. וכמו"כ הוא אמונת הצדיקים^כ לפי שהם שרשים, והענפים נמשכים לשרשן כמבואר במ"א. ובוודאי אותם הלומדים בספרים הקדושים ומתנהגים בדרכי ה' עפ"י אשר הורה ומשתעשע ונהנה מאוד מאור תורתו הם כולם נקרי' תלמידיו ממש ויכול לדבק אליו את נפשו בהתקשרות עצומה כמו בעודו בחיים ממש.

יש להביא רא' לזה ממעשה הנזכר בגמרא בהאי בר בי רב דחזי לגוהרקי דר"ח [רבה] ומקליי' לעיני' בנורא כו' ולמחר הלך ונשתטח על קברו ואמר מתנייתא דמר קא מתנינא ונתרפא, הרי מחמת שלמד מתנייתא שלו דווקא יש לו זכות שיהי' יכול להסתכל בו ולכך נתרפא כו' וד"ל. כי הענין מה דחזי לגוהרקי דר"ח רבו בעליתו למתיבתא דריקע זהו בוודאי רא' רוחני' ולא רא' חושית שזהו ע"י דביקות הנפש ממש והפשטת הגשמיות כו' וד"ל.

^כ האדם צריך להרגיש שכאשר הוא מתקשר למשה רבנו, על ידי קיום התורה והמצוות, הוא שב אל חיק האומן. משה רבנו מחזיק אותו כמו תינוק. בלעדי החיבור הזה, היה האדם – חס ושלום – נותר ללא כלום, נטוש ואבוד.

והנה זה שמבואר באג[ה] ק"ה הנ"ל עוד [שיש עוד] בחי' הארה לתלמיד' רק שאינה מתלבשת [ב] תוך מוחין כראשונה רק מאירה עליהם מלמעלה והוא מעליות רוחו ונשמתו אל מקור חוצבה דהיינו לחקל תפוחין קדישין, ועי"ז נעשה העלאות מ"ן מכל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו ונזרעו בחקל תפוחין קדישין אורות עליונים (פי' תורה ועבודה הם האורות העליונים כי שכר מצוה מצוה כו'). והאורות העליונים [אלון] מאירים על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' ע"י תורתו ועבודתו והארה זו מכנסת בלבבם הרהורי תשו' ומע"ט ונק' גדולי גדולים (כו'), והאר' זו [היא] בהעל' כו' כמו שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ וכדאיתא בתיקוני' על משרע"ה שאתר פטירתו נתפשטה הארתו בכל דרא ודרא כו' עכ"ל האגה"ק ע"ש, הנה הארה זו מתפשטת בוודאי על כל התלמידים בשוה, אף לאותם שלא הכירו בו רק שלמדו בספרים הקדושים ונהנין מאור קדושת תורתו ועבודתו, ועוד שגם המה עבדו את ה' ע"פ התנהגותו. וכמו"א שם הלשון על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' ע"י תורתו ועבודתו, ורא' לזה הוא ממרע"ה שמתפשטת תורתו (הארתו) בכל דרא ודרא לכל ס"ר נש"י כמבוא' כו' והיינו כשלומדים תורת משה דווקא כו' וד"ל. וזהו מתנייתא דמר קא מתנינא, וצריך

^כ גם פה באה לידי ביטוי ההסברה של אדמו"ר האמצעי מלמעלה למטה, מה' אל הצדיקים. עיין לעיל הערה יח.

להיו' ההארתו מאירה עליו ע"כ יש לו זכות להסתכל בו כו' וד"ל. וכל זה הוא מדריגה הד', אמנם מדריגה הה' הנ"ל שהוא אמיתות ההשתטחות ע"ק הצדיקים ליחוד יחודים עליונים ולהשיג שם השגות גדולות כמ"ש עולם תרא' בחיך ממש שנוטל חלק בג"ע בחיים ממש, שכאשר מעלה את נר"ן שלו למעלה לחברם בנר"ן של הצדיק היושב בג"ע ונהנה מזיו השכינה בהשגות אלקות ממש שעז"נ הי"ן] שבת בגנים חבירים מקשיבים לקולך כו', דקאי על המלאכים

המקשיבים לקולם של הנשמות היושבים בג"ע, כמו"כ גם אותם הצדיקים המגלים רזי תורה בהיותו בחיים חיותו בגוף גשמי אזי באים ג"כ המלאכים לשמוע ד"ת מפיו, וכנזכר בגמרא שבאו מלאכי השרת במזמוטי חתן וכלה וכמ"ש בזה"ק וכולהו צייתין לקוליהן ולמילוהן כו' וד"ל. וזהו התגלות של בחי' יחידה שבנפשו שהוא התגלות עצם אור נשמתו כמו שהוא למעלה דבוקה באלקים חיים שעז"ז זוכה ממילא לגילוי אליהו ורוה"ק כמ"ש בכתבי האריז"ל כו' וד"ל.

"דור דורשיו" – המשימה של דורנו

התוועדות חג הגאולה של אדמו"ר האמצעי בישיבת דורשי יחודך

גאולת אדמו"ר האמצעי, הספר 'זה השער' והנצחון בסוריה

אני לא יודע אם אנשים מבינים איך זה קרה, אבל זה קרה כתוצאה ישירה של הדבר הזה. אחד הצבאות הכי קרובים אלינו והכי מאיימים עלינו פשוט נעלם בתוך שתיים-שלוש יממות. הכל נעלם: חיל הים שלהם, הטילים שלהם, הכלים הכימיים שהם רצו לתקוף בהם את מדינת ישראל – הכל הושמד. משהו מדהים.

ובאיראן יש משהו מדהים עכשיו בעקבות זה. אחרי שהם השקיעו את כל מה שהיה להם בחיזבאללה ובחמאס, הכל נעלם, התחילו שם מתחים חדשים. ב"ה, "טוב להודות לה."

להגיד שהניסים גדולים אך לא להתרגש מהם

אני רוצה לקשר בין השמחות הללו. הרב יצחק דיבר בערב הושענא רבה, לפני המלחמות הללו, על כך ש"כוחי ועוצם ידי" גורם להכל. אנו יודעים שעם ישראל, אם היה רוצה, יכול היה לעשות זאת מזמן. כי הבעיה לא הייתה צבאית. ממילא עכשיו לצייר שכל מה שקרה פה זה "כוחי ועוצם ידי" – זו נפילה.

אנחנו רוצים להגיד שהכל פה ניסים גדולים מאוד, ומצד שני לא להתרגש מזה בכלל. איך אפשר לא להתרגש מנס?

להתרגש – אבל נכון

להתרגש מנס שמלובש בטבע, כשהטבע הזה הוא אתה, זה מסוכן. היום, הנקודה העיקרית היא האם אנו מתרגשים

יש לנו כמה שמחות, ב"ה. יש לנו גאולה של אדמו"ר האמצעי – מי שלקח את התמצית של אדמו"ר הזקן, את כל העניין של החסידות, ובעצם הכווין אותנו טוב להבין מה רוצים מאיתנו, 'מה ה' אלוֹקֵיךְ שואל מעמך'. מצד שני, זו שמחה שיותר קשורה אלינו: שב"ה יצא הספר על שער היחוד והאמונה. אז ב"ה, השמחה גם אצלנו. אולי אפשר להגיד שזה עוד סוג של גאולה של אדמו"ר האמצעי. כי הרי מה זו גאולה? זו האפשרות להתחיל לדבר, להתחיל להגיד אלוֹקות.

נצרך לזה עוד שמחה מאוד מעניינת, שעליה אני רוצה לדבר קצת – למה אני מצרף את שתי השמחות האלו. זו השמחה על כך שיש הרבה ניצחונות בעם ישראל היום. אפשר היה לעשות על זה שמחה בפני עצמה, יום גדול. אמנם לא מרגישים שהשמחה שלמה. הנצחונות עדיין לא גמורים, החטופים לא חזרו, ויש הרבה אנשים שנמצאים בסכנה ממשית. השבוע היו גם הרבה לוויית, הרבה נפלו.

ובכל אופן, יש גם הרבה שמחות, דברים שלא פיללו להם. אפילו האנשים האופטימיים ביותר לא חשבו על ניצחונות כאלה גדולים. גם בעזה מול חמאס, גם מול חיזבאללה בצפון, וגם כל סוריה קרסה כהמשך לזה.

ואומרים "זה ה, ", או מתרגשים ואומרים "זה אנחנו". וזה דק מאוד ומסוכן מאוד.

זה קשור מאוד לשער היחוד והאמונה ולקונטרס ההתפעלות. האם אנחנו מתפעלים, וזה מנפח אותנו – גורם לנו לחשוב שזה הכל אנחנו – או שאנחנו מתפעלים ומרגישים שה' מתרגש בתוכנו?

זה ההבדל: האם אני מקבל חיות מהקשר שלי עם הקב"ה? או שאני מקבל חיות מעצמי, מכוחי, מעוצמתי?

לכן, אם אנחנו מתרגשים יותר מדי מהניסים שקרו, אנחנו עלולים ליפול. אבל אם אנחנו רואים את הניסים כחלק מהקשר שלנו עם ה', זו הדרך להתקדם.

דור דורשיו – לא דור הניצחון

יש כאלו שאומרים שאנחנו "דור הניצחון". אבל להגיד "דור הניצחון" שם את המצב הביטחוני במרכז. המצב הביטחוני היה תוצאה של הידרדרות רוחנית של "כוחי ועוצם ידי". אם נהפוך את הניצחון הביטחוני לעיקר, נפספס.

אנחנו לא "דור הניצחון". אנחנו "דור דורשיו". דור שמרגיש שהלחץ שלו הוא איך להיות כלי לקב"ה. דור שמבין שהחיות שלו היא ממנו, לא מהמציאות החיצונית.

עיקר הגאולה – שה' יאיר אותנו

כשאני מתפלל ועובד את ה', מה אני מחפש? אני מחפש שהקב"ה יהיה נוכח בחיים שלי, שהחיות שלי תהיה ממנו. וזה

גם מה שה' רוצה לתת – הוא רוצה לתת את עצמו.

בעיות הביטחון הן בעיות חיצוניות. כשהן נגמרות, מתחילות בעיות אחרות – בעיות של תאוות, של נפש, של מוסר. עיקר השאלה היא היכן ממוקדת המלחמה שלנו: האם בעיות הביטחון, או החיפוש הפנימי שלנו אחרי החיבור לה'.

לסיום – להפוך לדור דורשיו

אז ב"ה, שנזכה גם בגאולה של אדמו"ר האמצעי, גם בספרים שלנו, גם בישועות של עם ישראל, וגם להפוך את הדור הזה מדור של ניצחונות גשמיים בלבד, לדור של "דור דורשיו". דור שדורש את ה', שמבקש חיות מהקב"ה, ושיוודע שהעיקר הוא הקשר והחיבור עם הקב"ה.

לחיים, לחיים!

שאלות –

- [גם בנושא הביטחוני יש לנו אמירה ברורה?] האמירה הברורה שלנו היום כבר לא שנויה במחלוקת כמו פעם.
- [אבל המציאות לא השתנתה!] המציאות היא שהבעיות הביטחוניות הן הבעיות היותר קלות היום מאשר הבעיות הפנימיות. תמיד זו הייתה המציאות, וזה מתחיל להיות יותר ויותר גלוי. פחות העניין להגיד אמירות ביטחוניות, והמשימה העיקרית היא להגיד שאנחנו חושבים שה' יהיה חזק

יותר בתוכנו ובתוך עם ישראל
ובתוך כל העולם כולו. על זה
אנחנו נלחמים, ועל זה כל
העולם צריך להילחם. כולנו
צריכים להיות כמו מגדל בבל,
ללמוד מהם, לקחת את כל
האנושות ולבוא לקב"ה לבקש
ממנו שידרוש אותנו. רק שיש
בינינו לבין מגדל בבל הבדל קטן
— אנחנו לא רוצים להילחם בה',
אלא לדרוש אותו שידרוש
אותנו. זה מה שאנחנו צריכים,
ולקבץ את כל האנושות היום זה
יותר קל. יש לנו יותר מה להגיד
בעניין הזה, ואנחנו צריכים
להגיד זאת לעצמנו חזק, ולכולם
חזק.

**בישיבת דורשי יחודך משקיעים
הבחורים את שנות הנערות בלימוד
בשמחה, בשם כל ישראל. העבודה
החינוכית נעשית מתוך רגישות
לנפש התלמידים, בצורה מתאימה
לדור המיוחד שלנו.**

**אם גם אתה מעוניין לבא להכיר
אתה מוזמן ליצור קשר - הרב
יהושע אנטמן 0527560461.**

על קונטרס ההתפעלות והספר 'נהלך ברגש'

קצת על הספר נהלך ברגש, לכבוד ההוצאה לאור הנוספת שלו בימים אלו

נעימים, לפעמים יש קשיים... כמה אפשר להגיד על כך?... לעומת זאת, אם אשאל את אדמו"ר האמצעי – הוא יגיד לי שיש אחד-עשר רבדים בנפש שכל אחד מהם מסביר את מערכת היחסים בצורה שונה.

אצל אדמו"ר האמצעי דבר כזה הוא מאד מורכב, ולנו קשה להבין את התסבוכ – הכל נראה לנו דומה מאד, אין הרבה חילוקים. להסביר, ועוד יותר – לדעת להתנהל, עם מקומות נפשיים שונים – זה מאד מאד קשה אם לא יודעים להבחין ביניהם. בקונטרס ההתפעלות עשה אדמו"ר האמצעי עבודה מופלאה: לקח את הנפש ואת מערכת היחסים בינה לבין ה', וממילא גם בינה לבין הזולת, וסידר אותה – לפי כתבי האר"י הקדוש ואדמו"ר הזקן – בסדר מופלא, וברור מאד – כדי שאפשר יהיה לעבוד בצורה בהירה.

אלא מאי? כשקוראים את הקונטרס, הרבה פעמים לא ברור מה הוא מתכון, והחילוקים בין כל חלקי הנפש לא תמיד ברורים. לכן כתבנו את הספר, שאני מאד מקוה שהוא יעזור לכולם ללמוד בצורה טובה וברורה את קונטרס ההתפעלות.

בתחילת הספר הכל נכתב בתור משל – על יחסי אנוש, ואחר כך כתבנו והסברנו על הנמשל – היחסים עם ה'. כי קשה מאד ללמוד מיד על היחסים עם ה'. במערכת יחסים אנושית, הרבה יותר קל לשים לב לרבדים, ההבדלים ביניהם ודפוסי ההתנהגות בקשר בעקבותיהם. לכן בתחילה לומדים את המשל, אחר כך – את הנמשל – הקשר לה' – עם קשר בין המשל לנמשל.

אנו נמצאים עכשיו סמוך לימים בשנה של אדמו"ר האמצעי – ט' ו' בכסלו, ואם כן – עכשיו מתאים לדבר על הספר שחובר על הקונטרס שלו.

נתחיל מסיפור: התחלתי להגיע לרב יצחק בגיל של החברה הכי צעירים כאן – בערך בגיל בר מצוה. אחר כך היתה הפסקה של כמה שנים בקשר, שלאחריה שוב נקשרנו. אחי, הרב יהושע, מרמט גן, היה מנהל הישיבה בקבר יוסף, והוא הציע לי לבוא להיות ר"מ בישיבה. אז למדתי במרכז הרב. הרב יהושע הביא אותי לרב יצחק, שהיה – כבר אז – ראש הישיבה.

הרב יצחק הביא לי את קונטרס ההתפעלות של אדמו"ר האמצעי, ואמר לי – זה מבחן הכניסה לישיבה, כל מי שרוצה לבוא לישיבה צריך להיבחן על קונטרס ההתפעלות. לא הכרתי את הקונטרס בכלל, אבל אם הוא הביא לי את הספר – אז למדתי. אחר כך היתה לי גם חברותא עם אחי הצעיר, אביעד, בקונטרס – ועם השנים גם לימדתי אותו בישיבה. היום – מבחן לתלמיד שמגיע לישיבה על הקונטרס – זה חזון רחוק מאד... אבל לפחות אנחנו מספרים, כדי ללמד עד כמה הרב יצחק חושב שזה חשוב. זה היה המפגש הראשון שלי עם קונטרס ההתפעלות.

אבל כשהתחלתי ללמוד – התקשיתי מאד. לשונו אדמו"ר האמצעי היא קשה מאד, וחוצץ מזה – יש קושי גדול להבין את הקונטרס, ואני אסביר מהו: נניח שאני מדבר על מערכת הקשרים שלי עם הורי, או עם הילדים שלי. אם אשאל מישהו: מה היחסים בינך לבין ההורים או הילדים? מן הסתם הוא יגיד: טובים,

לוח מודעות

עלון מעמקים זקוק לך!

רוצה להיות נציג של העלון בישיבה או בבית הכנסת הקרוב?

צור איתנו קשר – 058-5277247 (עתי תור).

מדי יום ראשון מתקיים שיעור בחסידות (אנו בעיצומו של מאמר פרק בעבודת ה') בבית הרב יצחק שפירא בשעה 21:30 בירושלים, רחוב הרב צבי יהודה 18, קומה 2 דירה 4.

בימי רביעי מתקיימים שיעורים בישיבת עוד יוסף חי ביצהר:
12:00 שיעור כללי במסכת כתובות; 15:15 שיעורים בספר התניא.
מוזמנים בשמחה!

לשמיעת שיעורים בקול הלשון 073-3718149.

לקבלת השיעורים השבועיים של הרב ניתן לפנות בדוא"ל אל
yosefperl@gmail.com.

למעוניינים נפתח פורום עיונים ודיונים בדברי הרב יצחק שפירא.
ניתן להירשם בדוא"ל ל-ataitor1@gmail.com.

ב"ה יצא לאור – 'זה השער' – ביאור לשער היחוד והאמונה'. לרכישה
צור קשר – 058-5277247 (עתי תור).

